

Meer aandacht voor de Boerenzwaluw!

Het gaat niet goed met de Boerenzwaluw in Nederland. De broedpopulatie is in de afgelopen 40 jaar met 50-75% afgenomen. De soort staat daarom als 'gevoelig' op de Rode Lijst. We weten echter onvoldoende over de oorzaken van de afname om de Boerenzwaluw goed te kunnen beschermen. Daarom hebben vier organisaties de handen ineen geslagen om beter en meer onderzoek te initiëren: Stichting Hirundo (Bennie van den Brink), Vogelbescherming Nederland, Vogeltrekstation en SOVON. We moedigen vrijwilligers aan om bij te dragen aan (1) jaarlijkse nestentellingen in vaste steekproefgebieden, (2) broedonderzoek, (3) het ringen van nestjongen, of (4) het ringen en terugvangen van volwassen Boerenzwaluwen.

Nesten tellen

De landelijke aantalsontwikkeling van de Boerenzwaluw wordt sinds 1984 gevolgd met het Broedvogel Monitoring Project. Dit heeft al behoorlijk wat informatie opgeleverd, zoals verschillen in populatietrends tussen regio's (figuur 1). De trends zijn echter gebaseerd op een relatief kleine steekproef. Bovendien is de territoriumkartering niet zo geschikt voor deze soort. Om de trendinformatie van de Boerenzwaluw te verbeteren, verzamelt SOVON vanaf 2009 ook soortgerichte nestentellingen, als onderdeel van de nieuwe BMP-E variant (zie vorige SOVON-Nieuws). Ook in het verleden verzamelde reeksen zijn welkom, mits ze aan enkele voorwaarden

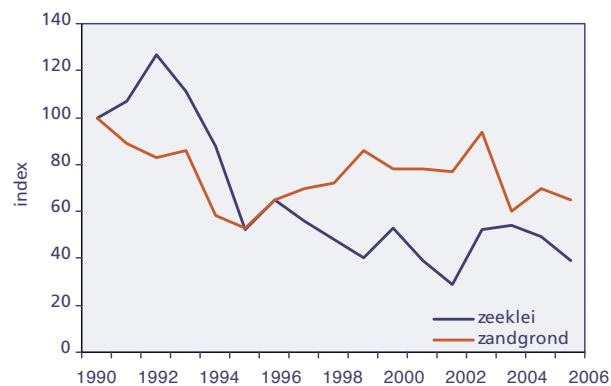
voldoen. Een beknopte handleiding voor het tellen van nesten komt binnenkort beschikbaar op de SOVON-website.

Broedonderzoek

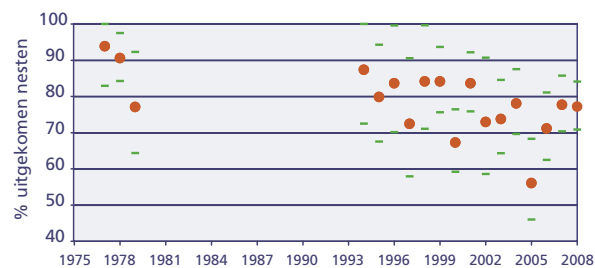
Onderzoek aan de broedbiologie van Boerenzwaluwen vindt onder andere plaats in het kader van het Nestkaartenproject. Jaarlijks worden de lotgevallen van 100-200 Boerenzwaluwnesten geregistreerd. Dat levert interessante informatie op, zoals indicaties voor een afname van het broedsucces op de lange termijn (figuur 2). Vanwege de kleine steekproef hoeven de gegevens echter niet representatief te zijn voor de landelijke situatie. We hopen daarom dat meer mensen nesten van Boerenzwaluwen gaan volgen, liefst in vaste gebieden en gedurende meerdere jaren. Met minimaal twee bezoeken gedurende de nestfase en een nacontrole per legsel kom je al een heel eind. De gegevens worden bij voorkeur doorgegeven via de Digitale Nestkaart (<http://www.sovon.nl/default.asp?id=127>).

Meer informatie over de vier onderzoeksmethodes (inclusief het ringwerk) is te vinden in een flyer, te downloaden via <http://www.sovon.nl/default.asp?id=802>.

Chris van Turnhout

Figuur 1. Aantalsontwikkeling van de Boerenzwaluw in twee regio's in Nederland sinds 1990 (SOVON/CBS, NEM).

Figuur 2. Nestsucces (Mayfield) van de Boerenzwaluw in Nederland zoals gemeten met het Nestkaartenproject (SOVON/CBS, NEM). Weergegeven zijn gemiddelden en 95%-betrouwbaarheidsintervallen.

2008 slecht broedseizoen voor arctische zwanen en ganzen

De meeste zwanen en ganzensoorten die op de arctische toendra broeden keerden deze winter met weinig jongen in de winterkwartieren terug. Leeftijdstellingen in groepen zwanen en ganzen in de verschillende delen van het land en aangrenzende gebieden in Duitsland laten zien dat bij Toendrarietgans en Kolgans 'slechts' 10% van de groepen uit eerstejaars vogels bestond, bijna een halvering van het gemiddelde jongenpercentage in de voorgaande vijf jaar. Kleine Zwaan en Brandgans hadden 7-8% eerstejaars, de Zwartbuikrotgans zelfs minder dan 3%. Bij Kleine Zwaan, Kolgans en Zwartbuikrotgans

passen deze cijfers in een al langer bestaande trend van jaren met weinig broedsucces. Uitzondering is de Kleine Rietgans, die met ongeveer 14% jongen in 2008 een relatief goed broedseizoen doormaakte. In tegenstelling tot de andere hierboven genoemde soorten broeden Kleine Rietgans op Spitsbergen, waar de omstandigheden kennelijk gunstiger waren dan in de Russische toendra. Daar werd melding gemaakt van een laat voorjaar en problemen met hoog water na de late dooi. De tweede uitzondering betreft Wilde Zwanen, die deze winter in ons land door de vorstperiode weer eens

in grotere aantallen aanwezig waren. Bij deze soort werden 17-19% eerstejaars geteld, met families tot 9 jongen (voornamelijk gegevens uit Duitsland). Wilde Zwanen doen het overal in Europa goed, getuige ook de recente vestiging in Drenthe.

Kees Koffijberg